

IKONSÄLLSKAPET

Rundbrev 68

september 2023

Kära alla medlemmar i Ikonsällskapet! Välkomna till en ny termin med föredrag på Zoom och förhoppningsvis också på plats.

Höstprogram

26 september 11.00

Besök hos St Sava, serbisk-ortodoxa kyrkan i Enskede. Vi visas runt i kyrkan och får se ikonmålningarna i den.

Lättast tar man sig hit kollektivt från stan antingen via:

Tunnelbana: t-banestation Enskede Gård (grön linje 19 mot Hagsätra eller Högdalen) och går därifrån (ca 7 min promenad)

Spårvagn: hållplats Linde (utgång Linde) och går därifrån (ca 8 min promenad)

Buss: Linje 144, hållplats Enskede Rackethall och går därifrån (ca 9 min promenad)

Obs tiden!

13 oktober 18.00

Adriana Bara, "Romanian icons". Adriana Bara är Fil. Dr. i teologi vid universitetet i Montreal och leder Canadian Centre for Ecumenism.

Obs att föredraget hålls på engelska!

Enbart på Zoom

23 mars 18.00

Svetlana Svensson, "Den ryska kyrkoarkitekturen från 1000-talet fram till 1800-talet".

Svetlana Svensson är Fil. Dr. i konstvetenskap och är lektor på Senioruniversitetet.

Sensus och Zoom

Obs tiden!

22 november 18.00

Nina Olivier, "Ikontraditionens pigment". Nina Olivier är nybliven ordförande för ikonsällskapet och har en Master of Science, med inriktning mot konservering.

Sensus och Zoom

Om Ikonsällskapetets resa under hösten 2023 till de gammaltroende i Estland

Ikonsällskapet hade planerat att genomföra en resa till de gammaltroende i östra Estland under september 2023. Tyvärr måste resan skjutas upp till nästa höst. Den resebyrå som vi har anlitat har inte lyckats knyta de nödvändiga kontakterna.

Vår förhoppning är att det kan bli en resa till Grekland och Nordmakedonien till våren. Det kommer mera information om detta senare.

Facebook

Vi finns numera även som diskussionsgrupp på Facebook. Denna grupp är öppen för alla med intresse för ikoner, oavsett man är medlem i Ikonsällskapet eller ej. Gruppen är en privat, dvs sluten grupp och inget av det som diskuteras i gruppen ska kunna ses av personer som inte är medlemmar i gruppen. Sök efter Ikonsällskapet på Facebook och gå med i gruppen. Bjud in vänner och bekanta!

Jungfrun, reningskällan och muren – Gunnar Ekelöfs fotografier från Istanbul 1965

Helena Bodins föredrag vid Ikonsällskapets årsmöte den 4 maj byggde på en bildvisning av privata fotografier, tagna av Gunnar och Ingrid Ekelöf under den resa paret gjorde till Turkiet våren 1965 och som kom att leda till en nystart för Ekelöfs diktning. Fotografierna hade i början av 2022 donerats av Suzanne Ekelöf, parets dotter, till Gunnar Ekelöf-sällskapet och i maj samma år sammanstälts och presenterats av Anders Claesson, bibliotekarie vid Sigtunastiftelsen.

Det var efter besöket vid en Gudsmoderskälla i Istanbul, en källa som låg i anslutning till det forna Blachernai-palatset och som använts ända sedan bysantinsk tid, som Gunnar Ekelöf erfor vad han senare kallat ”en stor och livsavgörande inspiration”. Den ledde till att han skrev ett stort antal dikter som utgör stommen för vad vi idag kallar Diwan-trilogin: *Diwan över fursten av Emgión* (1965), *Sagan om Fatumeh* (1966) och *Vägvisare till underjorden* (1967). Vid sin död i mars 1968 stod Gunnar Ekelöf ännu mitt i detta oavslutade storverk. Parets privata fotografier och inköpta vykort visar motiv som var viktiga för Gunnar Ekelöf, bland annat Jungfrun, muren och en mängd ruiner, ofta i närbilder. De avbildar också det antika Sardes med floden Paktolos, dit Ingrid Ekelöf efter Gunnars död reste tillbaka för att sprida hans aska.

I Gunnar Ekelöf-rummet på Sigtunastiftelsen bevaras flera av Gunnar Ekelöfs ikoner, hans boksamling och det så kallade Hemarkivet, som Ingrid Ekelöf sammanställde under många års arbete efter makens bortgång. Under hösten visas Gunnar Ekelöf-rummet för alla intresserade lördagarna 14/10, 11/11 och 2/12, kl. 13–15.

Se <https://sigtunastiftelsen.se/kultur-bildning/gunnar-ekelofs-hemarkiv/>

Läs mer om Gunnar Ekelöfs bysantinskt inspirerade dikter:

Helena Bodin, *Ikon och ekfras: studier i modern svensk litteratur och bysantinsk estetik* (Artos & Norma 2013)

Helena Bodin, *Bruken av Bysans: studier i svenskspråkig litteratur och kultur 1948–71* (Artos & Norma 2011).

Lyssna på Erik Schöldts podd ”Gunnar Ekelöf och musiken”, där Ekelöfs besök i Istanbul tas upp en bit in i sändningen: <https://sverigesradio.se/avsnitt/gunnar-ekelof-och-musiken>

Läs mer om Ingrid Ekelöfs arbete med att förvalta Gunnar Ekelöfs diktning:

Helena Bodin, ”Ingrid Ekelöf och Brita Wigforss som minnesförmedlare”, *Signum* 2019: 1, s. 21–28. <https://signum.se/artikelarkiv/ingrid-ekelof-och-brita-wigforss-som-minnesformedlare/>

Helena Bodin, ”The Gunnar Ekelöf Room and the Poet’s Widow as Archivist and Author”, *Transforming Author Museums: From Sites of Pilgrimage to Cultural Hubs*, red. Ulrike Spring, Johan Schimanski & Thea Aarbakke (Berghahn Books, 2022), s. 154–176.
Kontakta helena.bodin@littvet.su.se för en kopia.

Treenigheten – Troitsa

Treenigheten, Ikon av Andrei Rublev, tidigt 1400-tal

I våras stod det klart att ikonen Treenigheten, skriven av Andrei Rublev under tidigt 1400-tal, inte skulle återvända till Tretyakovgalleriet i Moskva.

Ikonen skrevs ca 1425-27 och föreställer treenigheten i form av tre änglar, som besökte Abraham och Sara i Mamres terebintlund. Ikonen var ett beställningsarbete i ära till St Sergius av Radonezh i Trinity of St Sergius klostret när Moskva.

Den omnämns första gången i säkra källor, 1551, i "The Book of One Hundred Chapters". Enligt Trinity Lavra of St Sergius arkiv, förvarades ikonen här sedan 1575 (den ursprungliga Trinity kyrkan brann dock ner redan under 1400-talet.) Ikonen förvarades klädd med en riza, och allt som syntes av den var mörkt och svart.

I början av 1900-talet "återupptäcktes" ikonen och restaurerades i omgångar av Vasily Guryanov. Detta bidrog dock till en förvanskning av motivet, och 1918 beslutade "The Ancient Paintings Cleaning Committee of Russia" att den återigen skulle restaureras och att Guryanovs senare tillägg till måleriet, skulle avlägsnas.

1929 hamnade ikonen på Tretyakovgalleriet, och härifrån har den endast flyttats två gånger under 1900- och 2000-talen; 1941 under Andra Världskriget, då ikonen flyttades från galleriet till Novosibirsk Opera and Ballet Theatre, och 2007, då den var med på en utställning.

Under 2022, flyttades ikonen från galleriet där den funnits sedan 1929 till Trinity Lavra of St Sergius, det spirituella centret för den ryskortodoxa kyrkan. på order av Vladimir Putin. Under våren 2023, flyttades den återigen, nu till Cathedral of Christ the Saviour i Moskva. Här skulle den visas och därefter återbördas till Tretyakovgalleriet. I maj 2023, beslutade Vladimir Putin att ikonen istället för att återbördas till Tretyakovgalleriet, skulle flyttas tillbaka till Trinity Lavra of St Sergius och återgå till den ryskortodoxa kyrkans ägo.

Konservatorer har varnat för att transporter och förflyttningar av ikonerna riskerar att skada dem, då den är i stort behov av stabilitet gällande luftfuktighet och temperatur. Klimatet inuti en kyrka är inte optimal för den känsliga ikonerna, som sedan tidigare har en stor del problem, bl.a. en spricka, flagning mellan grundering och färgskikt och ersatta delar.

Fram till juli 2022, har ikonerna förvarats i en monter med stabil luftfuktighet och temperatur. Vad som nu händer med ikonerna kan bara framtiden utvisa.

Första Mosebok 18-19 Herren visade sig för Abraham i eklunden vid Mamre. När Abraham satt i tältöppningen under den hetaste tiden på dagen, tittade han upp och fick se tre män som stod mitt framför honom. Han skyndade sig då från tältöppningen för att möta dem och hälsade dem genom att buga sig med ansiktet mot marken.

"Herre", sa han, "om du ser välvilligt på mig, gå inte förbi din tjänare. Låt mig hämta vatten så att ni kan tvätta era fötter och sedan vila er under trädet, och låt mig ta fram en bit mat som ni kan styrka er med innan ni fortsätter er resa – när ni nu ändå har stannat till hos er tjänare". De svarade: "Det låter bra. Gör som du har sagt!"

Då skyndade sig Abraham till tältet och sa till Sara: "Skynda dig, ta tre mått av det bästa mjölet och baka några brödkakor!" Sedan sprang han ut till hjorden, valde ut en fin spädkalv och gav till en tjänare som skyndade sig att tillaga den. Sedan dukade han fram tjockmjölk och mjölk och den tillredda kalven och medan männen åt, stod han bredvid dem under trädet.

"Var är din hustru Sara?", frågade de. "I tältet", svarade Abraham. Då sa han: "Nästa år vid den här tiden kommer jag tillbaka igen, och då ska Sara ha en son". Sara hörde detta där hon stod och lyssnade i tältöppningen bakom honom. Men Abraham och Sara var båda mycket gamla, och Sara hade passerat den fruktsamma åldern. Därför skrattade Sara tyst för sig själv: "Skulle en vissnad kvinna i min ålder kunna känna lust? Min herre är också gammal."

Då frågade Herren Abraham: "Varför skrattade Sara? Varför sa hon att hon är för gammal för att få barn? Finns det något som är omöjligt för Herren? Nästa år vid den här tiden ska jag komma tillbaka till dig igen, och då ska Sara ha en son." Men Sara blev rädd och sa: "Jag skrattade inte!" "Jo, det gjorde du visst!", svarade Herren.

Sedan reste männen sig upp och vände sig mot Sodom, och Abraham gick med dem ett stycke på vägen.

"Varför skulle jag dölja min plan för Abraham?" tänkte Herren. "Abraham ska ju bli ett stort och mäktigt folk, och genom honom ska alla jordens folk bli välsignade. Jag har utvalt honom för att leda sina barn och sin släkt på Herrens väg och göra vad som är rättfärdigt och riktigt. Då ska Herren uppfylla vad han lovat Abraham."

Styrelsen vald på Ikonsällskapets årsmöte 4 maj 2023:

Nina Olivier, ordförande
olivier_nina@yahoo.se

Kaj Engelhart
kajcaritas@hotmail.com

Hilde Grönblad Ericson
hilde.gronblad@gmail.com

Elisabeth Löfstrand
elo@slav.su.se

Ludmila Schuisky-Olsson, kassör
7540455@gmail.com

Eva Winiarski
evawiniarski@gmail.com

Åke Zetterman
zettermanake@gmail.com

IKONSÄLLSKAPET

Viktigt att komma ihåg att betala årsavgiften för 2023. Det är viktigt för att vi ska kunna fortsätta vår verksamhet med inbjudna gäster, med rundbrev och med hemsida. Vi saknar ännu många årsavgifter.

Årsavgift för 2023 är 200:-, för studenter 100:-, pg 121 05 33-4. Ange namn och e-postadress.

Gå gärna in på vår hemsida: <https://ikonsallskapet.com>

Nu finns alla rundbrev till och med 67 under fliken Arkiv